

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF**

Seduta tas-6 ta' Dicembru, 2006

Citazzjoni Numru. 684/2004

Brian CAMILLERI

VS

Maria SCHEMBRI

Il-Qorti:

Rat l-Att taç-Citazzjoni mressaq fit-13 ta' Settembru, 2004, li bih u għar-raġunijiet hemm imfissra, l-attur talab li l-Qorti ssib lill-imħarrka responsabbli għall-ħsara li huwa ġarrab fil-karozza tiegħu tal-għamla *Ford Mondeo*, registrata BRI-130, li kien qiegħed isuq nhar is-6 ta' Ġunju, 2004, wara nofs in-nhar fil-*By-Pass* tal-Imrieħel, limiti ta' Ħal Qormi, u dan minħabba manuvra għall-għarrieda li l-imħarrka għamlet waqt li kienet qegħda ssuq il-karozza tagħha tal-għamla *Peugeot 106*, registrata DAV-186; talab li d-danni mgarrbin minnu jkunu likwidati fl-ammont ta' ħdax-il elf tmien mija u dsatax-il lira Maltija u tnejn u tmenin centezmi (Lm 11,819.82) jew ammont ieħor, u li l-imħarrka

Kopja Informali ta' Sentenza

tħallsu dawk id-danni, flimkien mal-ispejjeż tal-kawża u tal-itttra uffiċjali mibgħuta għall-finijiet tal-kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta, u bl-imgħaxijiet legali fuq l-ammont likwidat b'effett minn dak inhar li fetaħ il-kawża;

Rat id-degriet tagħha tat-28 ta' Settembru, 2004, li bih tat direttivi lill-attur dwar il-ġbir tal-provi;

Rat id-degriet tagħha tad-9 ta' Diċembru, 2004, li bih ordnat in-notifika tal-atti tal-kawża lill-imħarrka, flimkien ma' direttivi oħrajn dwar it-tressiq tax-xhieda min-naħa tagħha;

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet imressqa mill-imħarrka fl-1 ta' Lulju, 2005, li biha laqgħet għat-talbiet attriċi billi qalet li dak li ġralu l-attur ma ġarax ħtija tagħha imma ħtija tal-istess attur u ta' ħuh li, dak il-ħin kienu qegħdin itellqu l-karozzi tagħhom b'ħeffa kbira li, minħabba fiha, l-attur tilef il-kontroll tal-karozza tiegħu; għalhekk, hija qalet li ma taħti xejn għall-ħsarat li ġarrab l-attur, u tikkontesta wkoll l-ammont ta' dannu li huwa jgħid li ġarrab, u li f'kull każ, imissu jissostanzjah bi provi;

Rat id-degriet tagħha tad-29 ta' Lulju, 2005, li bih qegħdet il-kawża fuq il-lista ta' kawżi qabel is-seduta (*pretrial*) u ħatret lill-Assistent Ġudizzjarju Dottor Maria Dolores Gauċi biex tmexxi dak is-smiġħ;

Rat ix-xhieda ulterjuri u l-provi dokumentali mressqa mill-partijiet quddiem l-Assistent Ġudizzjarju;

Rat id-degriet tagħha tal-4 ta' Lulju, 2006, li bih appuntat il-kawża għat-trattazzjoni għall-11 ta' Ottubru, 2006;

Semgħet it-trattazzjoni tal-avukati tal-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-degriet tagħha tal-11 ta' Ottubru, 2006, li bih il-kawża tħalliet għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din hija azzjoni għad-danni wara incident tat-triq li fih il-karozza misjuqa mill-attur spicċat maħbuta f'gandott ma' ġenb ta' triq li fiha kienet qegħda tinsaġ. Ma kienx hemm ħabta bejn karozza u oħra. Imma l-attur jgħid li spicċa fejn spicċa minħabba li l-imħarrka – li wkoll kienet qegħda ssuq il-karozza tagħha fl-istess triq u fl-istess direzzjoni – għamlet manuvra għall-għarrieda li ħasditu. L-attur iqis li l-imħarrka taħti għal dak li ġara u jrid il-kumpens għall-ħsara kbira li ġarrab fil-karozza tiegħu;

Illi l-imħarrka twarrab għal kollox kull xilja li jagħmel l-attur kontriha, u tishaq li l-attur kien qiegħed isuq b'heffa kbira f'tellieqa li hu kien qiegħed jagħmel ma' ħuh li kien qed isuq karozza oħra. Hija tgħid li dak li ġralu l-attur ġabu b'idejh, u jekk m'għandux jagħmel tajjeb għalih ħuh, irid ibatih huwa nnifsu;

Illi mill-fatti li jirriżultaw mill-atti tal-kawża jirriżulta li dan l-incident seħħ għall-ħabta tat-tlieta ta' wara nofsinhar fis-6 ta' Ġunju, 2004, fi Triq is-Sebħ, l-Imrieħel (ukoll magħrufa bħala l-By-Pass tal-Imrieħel). L-attur kien qiegħed isuq vettura tal-għamla *Ford Mondeo*, registrat BRI-130, li kien xtara ġdida ftit aktar minn xahrejn qabel, bin-nifs¹. Hu kien sejjer fid-direzzjoni li mill-Imrieħel tagħti għal Ħal Qormi hekk kif wieħed jaqbez l-istabilimenti kummerċjali tal-qasam industrijali tal-Imrieħel. L-imħarrka kienet qegħda ssuq karozza tal-għamla *Peugeot 106*, registrata DAV-186 u kienet hija wkoll niezla fl-istess direzzjoni, imma fuq korsija differenti mill-attur, li kien qiegħed isuq fuq il-korsija ta' barra, jiġifieri dik biswit is-*centre strip*. Riekba mal-imħarrka, kien hemm in-neputija tagħha, li dak iż-żmien kienet tqila;

Illi għalkemm il-karozza misjuqa mill-attur u dik misjuqa mill-imħarrka ma ħabtux ma' xulxin, malli l-karozza tal-attur waqqfet fil-gandott, l-imħarrka waqqfet il-karozza tagħha u n-neputija tagħha marret tara jekk kienx hemm bżonn tagħti l-għajnuna. Minħabba li nqalgħu xi incidenti bejn l-imħarrek u n-neputija, l-imħarrka telqet minn fuq il-

---

¹ Dok "Ċ", f'pagġ. 11-4 tal-proċess

post qabel ma ttieħed ir-rapport tal-inċident. Ir-rapport sar minn Gwardjan Lokali²;

Illi sar *survey*³ fuq il-karozza tal-attur f'Lulju tal-2004, li wera li ma kienx galbu li l-karozza tissewwa minħabba l-ħsarat estensivi li kellha. F'dak ir-rapport, tqies li l-karozza kellha valur ta' tlettax-il elf u sitt mitt liri Maltin (Lm 13,600) minnufih qabel l-inċident, filwaqt li l-fdalijiet tqies li kienu jiswew bejn elf lira (Lm 1000) u elf u mitejn lira (Lm 1200). Wara ftit ġimgħat, l-attur biegh il-fdalijiet tal-karozza lil wieħed Joe Buttigieg għal elf u tmien mitt lira Maltin (Lm 1800)⁴. Il-kawża nfetħet f'Settembru tal-2004;

Illi l-Qorti tqis li huwa siewi ħafna li wieħed jistabilixxi d-dinamika tal-inċident. Dan jingħad għaliex, bħalma bosta drabi jġri f'inċidenti bħal dawn, il-verżjonijiet tal-partijiet imdaħħlin fil-każ ikunu x'aktarx differenti minn ta' xulxin, u miżjuda b'doża qawwija ta' interpretazzjoni suġġettiva ta' dak li jkun seħħ tassew. Dan jgħodd aktar u aktar fil-każ li l-Qorti għandha quddiemha, fejn il-karozza tal-imħarrka u dik tal-attur ma ħabtux ma' xulxin;

Illi tressqu żewġ verżjonijiet. L-attur jgħid li kien qed isuq wara ħuh (tul ta' xi għaxar karozzi bejniethom) u l-imħarrka ħabtet se' tersaq għal fuqu fil-korsija ta' barra malli wasal ħdejha. L-imħarrka tgħid li l-attur u ħuh kienu qegħdin itellqu u waqt li ħu l-attur qabizha minn fuq il-lemin tagħha, l-attur ipprova jaqbiżha minn fuq ix-xellug u xkana għal ġol-gandott li hemm fil-ġenb tat-triq;

Illi fid-dawl tal-kostatazzjonijiet fattwali li saru, l-konsiderazzjonijiet ta' natura legali li jirrigwardaw il-każ jinbnew fuq żewġ kweżiti. L-ewwel waħda hija l-kwestjoni tal-apprezzament tal-verżjonijiet tal-partijiet. Minn din, wieħed jimxi għall-kwestjoni tal-ħtija ta' dak li seħħ, marbuta magħha l-kwestjoni tal-kontributorjeta' tal-parti mgarrba għal dak li jkun seħħ;

---

² Ara Dokti "SC", "SC1" u "SC2", f'paġġ. 77 sa 84 tal-proċess

³ Dok "D", f'paġġ. 15-6 tal-proċess

⁴ Dok "BC", f'paġ. 90 tal-proċess

Illi għar-rigward tal-kwestjoni tal-apprezzament tal-provi, huwa prinċipju stabilit fil-qasam tal-inċidenti tat-triq li, fejn il-verżjonijiet tal-partijiet f'kawża jkunu tali li ma jaqblu f'xejn jew inkella b'mod estensiv, il-Qorti trid tqis liema waħda minn tali verżjonijiet hija l-aktar waħda attendibbli u toqgħod magħha. Huwa biss fejn il-Qorti ma tkunx tista' tasal għal konvinċiment partikolari favur verżjoni l-waħda jew l-oħra li, bħala regola, għandha tqis li ż-żewġ partijiet jaħtu ndaqs għall-inċident li jkun⁵;

Illi mill-fatti li joħorġu mill-atti tal-kawża (jiġifieri lil hinn mill-interpretazzjoni nnifisha mogħtija mill-partijiet) jirriżulta li biex l-attur spiċċa fil-gandott, qasam mill-korsija li kien fuqha għal dik tan-naħa ta' ġewwa. Jirriżulta wkoll⁶, li l-attur tilef il-kontroll tal-karozza li kien qed isuq. Jirriżulta wkoll⁷ li l-karozza misjuqa mill-attur ma ħalliet l-ebda marki tal-*brakes*. Jirriżulta li l-attur kien qed isuq xi ftit lura mill-karozza misjuqa minn ħuh. Jirriżulta wkoll li l-karozza misjuqa mill-attur kienet qegħda tinsaq b'heffa aktar minn dik li kienet qegħda tinsaq il-karozza tal-imħarrka, u li, f'xi ħin, l-attur kien qiegħed jaqbiżha;

Illi, min-naħa l-oħra, jirriżulta li, f'xi ħin, l-imħarrka kienet qegħda ssuq fuq il-korsija ta' ġewwa. Ma ntweriex li l-imħarrka kienet qegħda ssuq b'heffa aktar minn dik permessa f'dik il-parti u f'dik l-għamla ta' triq: għall-kuntrarju, l-attur innifsu jgħid li hija kienet qegħda ssuq "bi *speed baxx*"⁸. Hu l-attur, li kien qiegħed isuq quddiem l-attur, seħħlu jgħaddi minn ħdejn l-imħarrka bla xkiel minn fuq in-naħa tal-lemin tagħha. L-imħarrka tistqarr li kienet qegħda tfejji biex taqsam il-korsija tagħha biex tmur fuq dik ta' barra (jiġifieri lejn nofs it-triq) biex taħseb ħalli titla' minn fuq il-*flyover* li tgħaddi minn ħdejn il-mitħna l-qadima ta' Ffal Qormi. Dak il-ħin li qabzitha l-karozza misjuqa minn ħu l-attur hija tgħid li kienet għaddejja bejn korsija u oħra, u kulma semgħat kienet it-tvenvina tal-karozza li kienet qegħda taqbiżha;

---

⁵ App. Civ. 20.1.1964 fil-kawża fl-ismijiet *Galdes vs Micallef* (Kollez. Vol: XLVIII.i.59)

⁶ Xhieda ta' PS 238 Carter 21.2.2006, f'paġ. 98 tal-proċess

⁷ Xhieda ta' Stephen Cassar 24.1.2006, f'paġ. 87 tal-proċess

⁸ Affidavit tiegħu, f'paġ. 68 tal-proċess

Illi dawn iċ-ċirkostanzi fattwali jwasslu biex toħroġ aktar verosimili l-verżjoni li l-attur u ħuh kienu qegħdin itellqu ma' xulxin u li l-attur tilef il-kontroll tal-karozza misjuqa minnu minħabba li sab lill-karozza misjuqa mill-imħarrka quddiemu;

Illi dwar il-kwestjoni tar-responsabbilta' tal-inċident, il-Qorti tara li huwa ammess li l-attur, f'xi ħin, kien qiegħed wara l-karozza misjuqa mill-imħarrka. Għalkemm mhux neċessarjament ikun warajha preċiż, imma jibqa' l-fatt li huwa kellu mixħuta fuqu r-responsabbilta' ta' sewwieq li jkun wara sewwieq ieħor fil-konfront ta' dan. Dan igib miegħu l-ħtieġa li jara sewwa x'ikun qiegħed iseħħ quddiemu (imqar mis-sewwieq li jkun qiegħed isuq fuq quddiem) u li jassigura li s-sewqan tiegħu ikun b'mod li f'kull waqt ma jikkawżax preġudizzju lil min ikun quddiemu;

Illi, min-naħa l-oħra, minħabba li l-imħarrka kienet qegħda taqleb minn korsija għal oħra, kellha wkoll tara li l-manuvra tagħha ma twassalx lil min ikun qiegħed isuq warajha (fuq korsija jew oħra) biex isib ma' wiċċu sitwazzjoni ta'periklu għalih. Qlib minn korsija għal oħra hija meqjusa bħala manuvra li taf toħloq periklu⁹. Manuvra bħal din iggib magħha l-ħtieġa ta' mgiba għaqlija mis-sewwieq li jrid jagħmilha, b'indikazzjoni xierqa minn qabel, u b'mod li ma jsirux spostamenti għall-għarrieda lejn naħa jew oħra li jifxlu lil min ikun wara. Fuq kollox, manuvra bħal din trid tinbeda wara li s-sewwieq li jkun sejjer jaqleb il-korsija jkun ra sewwa x'hemm madwaru;

Illi l-imħarrka tgħid li, x'ħin kienet sejra tibda l-manuvra li taqbad il-korsija ta' barra, ħarset fil-mera u rat li fuq il-korsija ta' barra ma kienet ġejja l-ebda karozza. Il-karozzi li kien hemm warajha kienu jnsaqu kollha fuq il-korsija li minnha kienet qegħda tinqala'. L-attur ma miera bl-ebda mod din il-verżjoni. B'żieda ma' dan hemm il-fatt li l-imħarrka ma kinitx qegħda ssuq b'heffa. Il-mistoqsija li tinqala' hija kif, allura, jekk l-imħarrka ma rat xejn warajha

---

⁹ App. Inf. 9.11.2005 fil-kawża fl-ismijiet *Matthew Brincat vs Pio Lebrun*

fuq il-korsija ta' barra, malli kienet f'nofs korsija sabet qribha ż-żewġ karozzi tal-attur u ta' hūh ?;

Illi l-attur jgħid li l-imħarrka bdiet tagħmel il-manuvra tagħha li tersaq għal fuq il-korsija tiegħu hekk kif huwa kien għoddu wasal hdejha, wara li kienet diġa' għamlet l-istess tentativ meta hūh kien wasal hdejha ftit aktar qabel¹⁰. Fl-istess waqt, imma, jgħid li hija reġgħet marret lura għall-korsija tagħha imma huwa xorta waħda qaleb għal kollox lejn ix-xellug u tilef il-kontroll tal-karozza tiegħu u spiċċa fil-gandott. Dan juri li, f'kull hnin, l-attur kellu l-karozza tal-imħarrka taħt għajnejh u kien qiegħed jara l-manuvra li kienet qegħda tagħmel. Din il-verżjoni tal-attur ukoll tixfhet dawl dwar ir-responsabbiltà ta' dak li ġara. Turi li l-attur seta', kieku ried, jibqa' miexi fuq il-korsija ta' barra (kieku tassew dan kien fejn qed jgħid li kien) mingħajr ma jkollu jagħmel manuvri estremi, u dan għaliex, fi kliemu stess, l-imħarrka reġgħet lura għall-korsija li kienet fuqha malli lemhitu hdejha. Turi, fuq kollox, li s-sewqan kien wieħed qawwi, għaliex joħroġ ċar li l-attur ma kienx baqa' fil-kontroll tal-karozza¹¹. Minħabba x-xejra tat-triq fejn sar l-incident (li hija twila, dritta, wiesgħa u tagħti viżwali tajba sa minn ċertu bogħod), minħabba ż-żmien tas-sena (ma ssemmiex li l-asfalt kien niedi jew imxarrab bix-xita), minħabba l-hin tal-jum tal-incident (fl-eqqel tad-dawl tax-xemx li, dak il-hin, tkun għadha fil-għoli) u minħabba li lanqas tħallew marki tal-brakes, jidher li l-attur ma għamel l-ebda tentativ li jnaqqas dik il-veloċità u li ġab lilu nnifsu fi stat fejn espona lilu nnifsu għal dak li ġralu;

Illi, min-naħa l-oħra, il-Qorti, kontra dawn l-elementi, għandha verżjoni (dik li l-imħarrka għamlet manuvri għall-għarrieda u tisrip minn korsija għal oħra) li ma tirriżultax marbuta ma' fatti konkreti lil hinn mill-verżjoni tal-attur. Verżjoni din li, wieħed mix-xhieda mressqin minnu¹², qal li semmihielu l-ewwel darba mhux x'hin mar fuq il-post tal-incident minnufih wara l-ħabta, imma aktar tard dak inhar filgħaxija, meta mar isibu l-għassa fejn kien stazzjonat ix-

¹⁰ Xhieda ta' Dennis Camilleri 20.3.2006, f'paġ. 112 tal-proċess

¹¹ App.Krim. Inf. 20.3.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Il-Pulizija vs Neville John Psaila*

¹² PS238 Carter, f'paġ. 98 tal-proċess

xhud. Ċirkostanza oħra hija l-fatt li l-imħarrka waqqfet biex tara x'seta' ġralu l-attur, u, meta ħdejn l-attur marret in-neputija li kienet riekba bħala passiġġier magħha, l-attur xela lil din bla ma lanqas biss kienet qegħda ssuq hi¹³;

Illi, meta wieħed iqis dawn ir-rizultanzi kollha, l-Qorti tasal għall-fehma li għandha aktar għaliex toqgħod fuq il-verżjoni mogħtija mill-imħarrka milli dik mogħtija mill-attur. Tasal ukoll biex tqis li l-attur kien qiegħed jipprova jaqbez lill-imħarrka min-naħa tax-xellug tagħha u li, bil-ħeffa li biha kien qiegħed isuq, ma kellux kontroll sħiħ tal-karozza misjuqa minnu u ġiegħel lill-imħarrka tirrejaġixxi biex tevita li jaħbat magħha u li dan l-għamil tagħha ħasdu. Sorpass minn fuq in-naħa tax-xellug imur kontra r-Regolamenti¹⁴, u bħala regola, m'għandu jsir qatt jekk mhux meta s-sewwieq ta' quddiem ikun sejjer jidħol fi triq oħra fuq il-lemin tiegħu¹⁵;

Illi, fiċ-ċirkostanzi, għalhekk, issib li l-attur kien jaħti għall-inċident u li huwa ikkontribwixxa għalih b'mod sinjifikativ jekk mhux saħansitra esklussiv. Għalhekk, minħabba li huwa ikkontribwixxa għal dak li ġara, l-ħtija ma tistax tintefa' fuq l-imħarrka, imma għandu jgorrha huwa nnifsu;

Illi għalhekk, billi l-imħarrka ma ġarrbet l-ebda ħsara fl-imsemmi inċident, il-Qorti ma għandhiex għalfejn tistħarreg dwar il-ħsara li ġarrab l-attur. Lanqas ma huwa l-każ li l-Qorti tidħol fil-kejl tal-likwidazzjoni tad-danni li l-attur fil-fatt ġarrab. Mis-sejbien tar-responsabbilta' tiegħu, kull ħsara li seħħet ibatiha hu;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qegħda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi:

Filwaqt li **tilqa' l-ewwel u t-tieni eċċezzjonijiet** tal-imħarrka, **tiċħad l-ewwel talba attriċi** u tiddikjara li għall-inċident tat-triq li seħħ fi Triq is-Sebħ, Ħal Qormi, fis-6 ta' Ġunju, 2004, kien jaħti biss l-istess attur li b'sewqan bla

¹³ Xhieda ta' Daniela Vella 14.6.2006, f'pag. 124 tal-proċess

¹⁴ Reg 63 tal-MVR

¹⁵ P.A. DS 21.6.2002 fil-kawża fl-ismijiet *Gasam Insurance Agency Ltd. vs Jacqueline Galea*

Kopja Informali ta' Sentenza

qies u bi ksur tar-Regolamenti kien jahti huwa nnifsu għall-ħsara li ġarrbet il-karozza misjuqa minnu f'dak l-incident;

Minħabba f'hekk, **tiċhad it-talbiet attriċi l-oħrajn**, billi l-imħarrka m'għandhiex tagħmel tajjeb għall-ħsarat li ma ġrawx bi ħtija tagħha;

Tikkundanna lill-attur iħallas l-ispejjeż kollha tal-kawża.

Moqrija

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----